

El PxG és, fins ara, una de les formes més eficaces d'augmentar el reciclatge. Això no obstant, al sud d'Europa només uns pocs municipis apliquen aquest sistema. Com a resultat, més del 90% dels usuaris (ciutadania i empreses) paguen una taxa de residus que no reflecteix la generació real de residus, la qual cosa dificulta que els residus se separin i es reciclin més bé.

Això és degut a què no hi ha una orientació clara ni tampoc recursos interns per implantar el sistema PxG i per gestionar la gran quantitat de dades que implica. A més, hi ha dubtes de tipus econòmic i una falta de coneixement sobre les tecnologies que afavoririen l'adopció del PxG i la resposta dels productors de residus.

Per últim, els incentius de tipus econòmic, com el PxG, no són efectius per a certs usuaris. Per arribar a aquest sector de la societat calen altres eines.

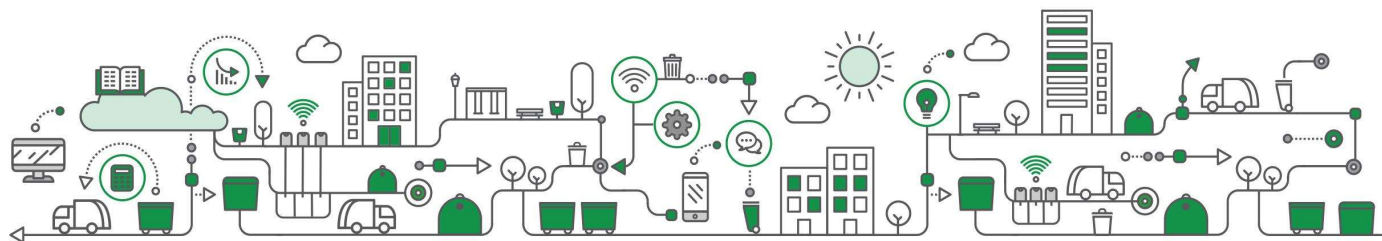
Descripció

Segons La Directiva Marc de residus, inclosa dins del nou paquet de directives europees en matèria d'economia circular impulsades l'any 2018, estableix l'objectiu d'assolir una taxa de reciclatge del 65% l'any 2035; això no obstant, segons dades de la Comissió Europea¹ molts territoris es troben encara significativament per sota d'aquest objectiu, motiu pel qual és necessari implementar noves tècniques de gestió i recollida en l'àmbit del servei municipal de residus. En aquest sentit, un dels procediments que implica una millora dels nivells de recollida selectiva és la pèrdua de l'anonimat per part del generador de residus, implementant un sistema de Pagament per Generació (PxG).

Això no obstant, l'adopció del Pagament per Generació presenta certes barreres, que inclouen la manca d'orientació clara i recursos interns per gestionar la gran quantitat de dades generades associades i la manca de coneixement sobre les tecnologies disponibles per realitzar la transició de model cap a un sistema de pagament per generació, entre d'altres aspectes.

En aquest context, el projecte LIFE RETHINKWASTE: *Rethinking municipal tariff systems to improve urban waste governance* (LIFE18 GIE/IT/000156), té com a principal objectiu proporcionar als organismes públics un model de gestió basat en el Pagament per Generació

¹ Study to Identify Member States at Risk of Non-Compliance with the 2020 Target of the Waste Framework Directive and to Follow-up Phase 1 and 2 of the Compliance Promotion Exercise. European Commission, 2018. <https://cutt.ly/7IIFNCQ>

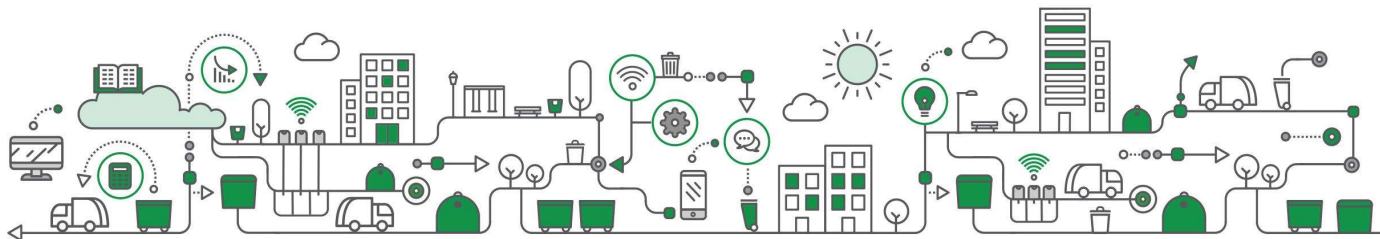
(*Pay as you throw* o PAYT en anglès) i Generació per Coneixement (*Know-as-you-throw* o KAYT en anglès), amb l'objectiu de millorar la segregació en origen dels residus per part dels ciutadans, reduir la fracció resta, millorar la recuperació efectiva de materials i reduir la despesa associada a la gestió i tractament de residus domèstics.

Figura 1. Logo del projecte europeu RETHINKWASTE. Font: Projecte LIFE RETHINKWASTE.

El mecanisme de **Pagament per Generació (GxC, o PAYT en anglès)**, és un instrument de tipus fiscal mitjançant el qual l'usuari paga la taxa de residus en funció de la seva generació i del servei que obté per a la seva gestió, basat en el principi de "qui contamina paga". D'aquesta manera, el model permet premiar aquells usuaris que generen menys residus i realitzen una correcta segregació en origen, així com penalitzar aquells que no ho fan. Addicionalment, s'ha comprovat que la implantació d'un sistema de pagament per generació contribueix a la prevenció de la generació, a l'increment de la reutilització i a la millora de la qualitat dels residus recollits.

D'altra banda, la **Generació per Coneixement (GxC, o KAYT en anglès)**, és un concepte innovador sorgit en el marc del projecte Horizon 2020 Waste4think, basat en la millora de la gestió dels residus municipals mitjançant l'increment del coneixement individual sobre els propis residus. Per tal d'assolir aquests objectius, s'implementen sistemes d'informació contínua adreçats als usuaris, que la reben de forma personalitzada a través de canals com el Whatsapp, SMS o Telegram. Així mateix, es complementa amb reunions individuals amb informadors, acompanyant-se d'incentius econòmics com socials per tal que aquest major coneixement es tradueixi en un canvi en el comportament en vers la generació de residus i la recollida selectiva. En el projecte RETHINKWASTE hi ha participat l'Agència de Residus de Catalunya, dins d'un consorci internacional format per 11 socis. El coordinador del projecte és Etra SpA (empresa pública de gestió de residus italiana).

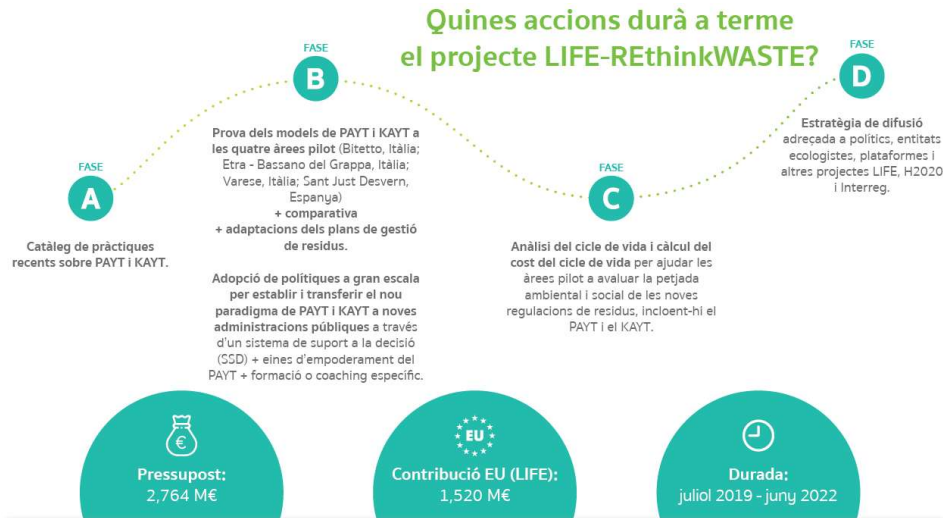

Figura 2. Fases del projecte LIFE REthinkWASTE. Font: Projecte LIFE REthinkWASTE.. Font: Projecte LIFE REthinkWASTE.

Aquests objectius s'han assolit satisfactòriament, i el coneixement i experiències adquirits es posaran a disposició de la ciutadania catalana i europea.

Zona d'implementació recomanada

L'actuació es pot desenvolupar en qualsevol tipus de municipi.

Mitjans necessaris

Per una banda, cal la voluntat política per tal d'implantar sistemes de taxa justa, que beneficien als ciutadans més responsables amb un menor cost de la seva taxa de residus, i castiguen als menys col·laboradors segons el principi "qui contamina paga". Això s'ha de traduir en els canvis de normativa necessaris, que ara tenen el suport de la normativa europea, espanyola i, en un futur proper, catalana.

Per altra banda, calen els mitjans tècnics i humans per a portar a terme campanyes de conscienciació dirigides i personalitzades, per tal d'augmentar progressivament la implicació ciutadana en els objectius de recollida selectiva.

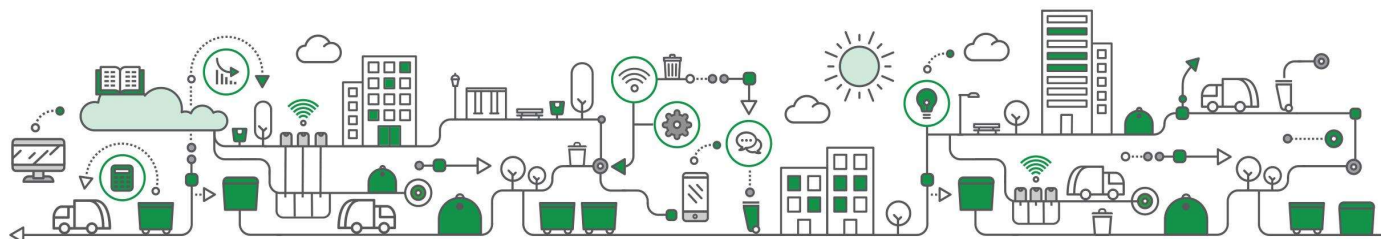
Beneficis i resultats potencials

La implantació d'aquesta iniciativa ha comportat:

- El compromís d'uns 67 municipis de fer una transició completa cap al paradigma PxG-GxC i d'integrar o revisar els seus plans i reglaments actuals de gestió de residus / financers amb vista al 2022.
- Una reducció del 30 % de les tones anuals de residus a les ciutats que hagin adoptat l'enfocament PxG-GxC el 2022.
- Fins a un 20% de reducció (de mitjana a les ciutats pilot que implementen el PxG i altres sistemes de taxa justa) en la taxa variable de residus vinculada a la generació de residus;
- 510.000 persones que es beneficiïn del projecte, entre les quals unes 20.000 participants en el programa GxC;
- 3 paquets normatius (directrius regionals/locals de gestió de residus) promulgats als municipis de les regions del Vèneto i Catalunya i la província d'Ancona per tal de facilitar-los la transició al sistema de tarifes PxG;
- La posada en comú de coneixements amb 50 municipis italians al llarg de 150 dies de formació i amb 130 municipis de les regions del Vèneto, les Marques i Catalunya durant 2-3 dies de formació i examen tècnic,
- El suport a 5 regions de la Unió Europea i a 50 municipis (principalment de la Mediterrània i el sud-est d'Europa) per a què revisin els seus sistemes de tarifes de residus al llarg de 50 dies de formació.

Amenaces

Cal un consens polític suficient per tal que la implantació dels sistemes de taxa justa no sigui usada com a arma de confrontació política. Igualment, calen campanyes de conscienciació ciutadana general per tal de difondre els beneficis del nou sistema i vèncer les possibles resistències al canvi.

També és molt important un bon disseny del sistema de taxa justa per tal que es percebi com a just i que sigui entenedor pels ciutadans.

Per últim, les campanyes de Generació per Coneixement han de disposar de prou dades dels usuaris com per a personalitzar-les correctament i assolir la màxima eficàcia, i al mateix temps protegir la privacitat d'aquests usuaris i la seguretat i confidencialitat de les seves dades.

Costos

El projecte RETHinkWASTE inclou una anàlisi dels costos i beneficis en les diverses àrees pilot, que es presentarà i analitzaran com a resultat del projecte.

També ha inclòs la realització de plans d'acció personalitzats per a 20 municipis catalans, que inclouran una estimació dels costos d'implantació d'un sistema de taxa justa amb PxG i GxC. Aquests plans d'acció seran també un dels resultats del projecte.

Fonts de finançament

El projecte RETHinkWASTE ha rebut cofinançament al 55% per part del programa LIFE de la Unió Europea.

Indicador de seguiment

El principal indicador de seguiment és la evolució de la recollida selectiva en els municipis pilot (vegeu les fitxes de les seves experiències)

Dins d'aquests municipis també es valora la participació ciutadana en les campanyes de GxC i l'increment de conscienciació sobre la importància de millorar la recollida selectiva de residus.

Les campanyes de difusió i entrenament en els paradigmes de PxG i GxC són un altre dels indicadors principals: a Catalunya més de 250 tècnics i representants han rebut formació en sistemes de taxa justa aplicant PxG i GxC. A més, 20 ens locals han rebut assessorament per preparar plans d'acció personalitzats per a implantar sistemes de taxa justa en els seus

